

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Programma
LIFE-IP Klimaatadaptatie

Even voorstellen

- Ingeborg Verspuij – van Weeghel, projectleider
- Frank Diependaal, programmamanager

Over LIFE-IP Klimaatadaptatie

- Doel: het versnellen van klimaatadaptatie in Nederland
- Projectdoel: sponswerking van het bodem- en watersysteem vergroten
- 22 partners hebben Europese Subsidie gekregen waaronder NWK (HDSR)
- Het programma loopt van 2022 t/m 2027
- De lessen worden gedeeld tussen projecten en met Europa
- 4 subdoelen: Kennisdoorwerking en tools, bewustwording en urgentiebesef, governance en integrale aanpak, businessmodellen en financiering

Overzicht projecten LIFE-IP NWK

Gemeente Utrechtse Heuvelrug/Zeist

- Afkoppelen hemelwaterafvoeren bij huurders
- Afkoppelen hemelwaterafvoeren grote gebouwen

Gemeente Nieuwegein

Netwerk van Stadsvergroeners

Gemeente Woerden

- Tuinen vergroenen bij huurders
- Afkoppelen/vergroenen van appartementencomplex

Bedrijventerrein Lage Weide

- Hagen voor hekken
- Een groen toekomstbeeld

Projectdoelen

De focus van het project ligt het op het afkoppelen van regenpijpen om hemelwater te infiltreren.

- Tegengaan wateroverlast
- Effecten van droogte verminderen
- Kennis opdoen en verspreiden
- Informeren en enthousiasmeren van zoveel mogelijk inwoners en organisaties om aan de slag te gaan
- Hitte beperken
- Gezondheid verbeteren
- Versterken sociale cohesie
- Biodiversiteit bevorderen

Afkoppelen bij huurders, Verzetswijk Zeist

Projectomschrijving

- 102 huishoudens benaderd met de vraag of zij bereid zijn hun hemelwaterafvoer af te koppelen van het riool
- Ook gevraagd of bewoners de tuin wilden vergroenen
- Wanneer de voor- en achtertuin afgekoppeld zijn van het riool krijgen bewoners een regenton cadeau.

Partners

- Gemeente Zeist
- Woningcorporatie Woongroen
- Woningcorporatie NabijWonen
- RWU (Regioplatform Woningcorporaties Utrecht)
- Netwerk Water en Klimaat

Projectaanpak

- In overleg met woningbouwcorporaties zijn er 4 straten aangewezen
- Bewoners hebben in januari een brief ontvangen van gemeente Zeist met uitleg over de actie en een uitnodiging voor de bewonersavond
- Half februari vond de bewonersavond plaats
- Begin maart zijn Waterhandjes langs de deur gegaan. Zij hebben bewoners geïnformeerd en gevraagd mee te doen
- Eind maart hebben bewoners nogmaals een brief ontvangen van gemeente Zeist
- Eerste week april gestart met afkoppelen door NL gaat. Ook zijn er molgoten en regentonnen geplaatst en vond er een feestelijke afsluiting plaats.

Projectresultaten

- 70% van de hemelwaterafvoeren zijn afgekoppeld
- In totaal zijn er 25 regentonnen uitgedeeld
- Vergroenen van de tuinen is minder goed meetbaar. De tuinen waren grotendeels groen.
- Gemeente Zeist vergroent momenteel in deze wijk de openbare ruimte. Dit was een afspraak met de woningbouwcorporaties.

Lessons learned

- Kortere lijnen zijn noodzakelijk, het proces duurde te lang. Wie is waar van?
- Woningbouwcorporatie is de afzender van communicatie
- Inzet van Waterhandjes heeft voor veel ruis gezorgd
- Bestaande contactmomenten gebruiken om mensen te informeren
- Best lastig om pilot uit te breiden. Corporatie wil afwachten of er geen vochtprobleem ontstaat bij de woningen. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen hebben we molgoten geplaatst.
- Overall waren bewoners tevreden over actie

Discussie

Wat is jullie ervaring met woningbouwcorporaties en hoe gaan jullie hiermee om?

Afkoppelen grote gebouwen Zeist en Utrechtse Heuvelrug

Projectdoelen

- Meer water vasthouden en infiltreren op de Heuvelrug
- Sprengen en beken voeden en zichtbaar maken
- Rioolafvoer verminderen (bij piekbuien)
- Leren van de aanpak

Projectomschrijving

Eigenaren van grote gebouwen zijn in dit project benaderd om ze te stimuleren de hemelwaterafvoer af te koppelen

Partners

Projectgroep met deelnemers Blauwe Agenda (BAUH)

- Gemeente Zeist
- Gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Utrechts Landschap
- Provincie Utrecht
- HDSR
- Netwerk Water en Klimaat

Ondersteund door Aveco de Bondt

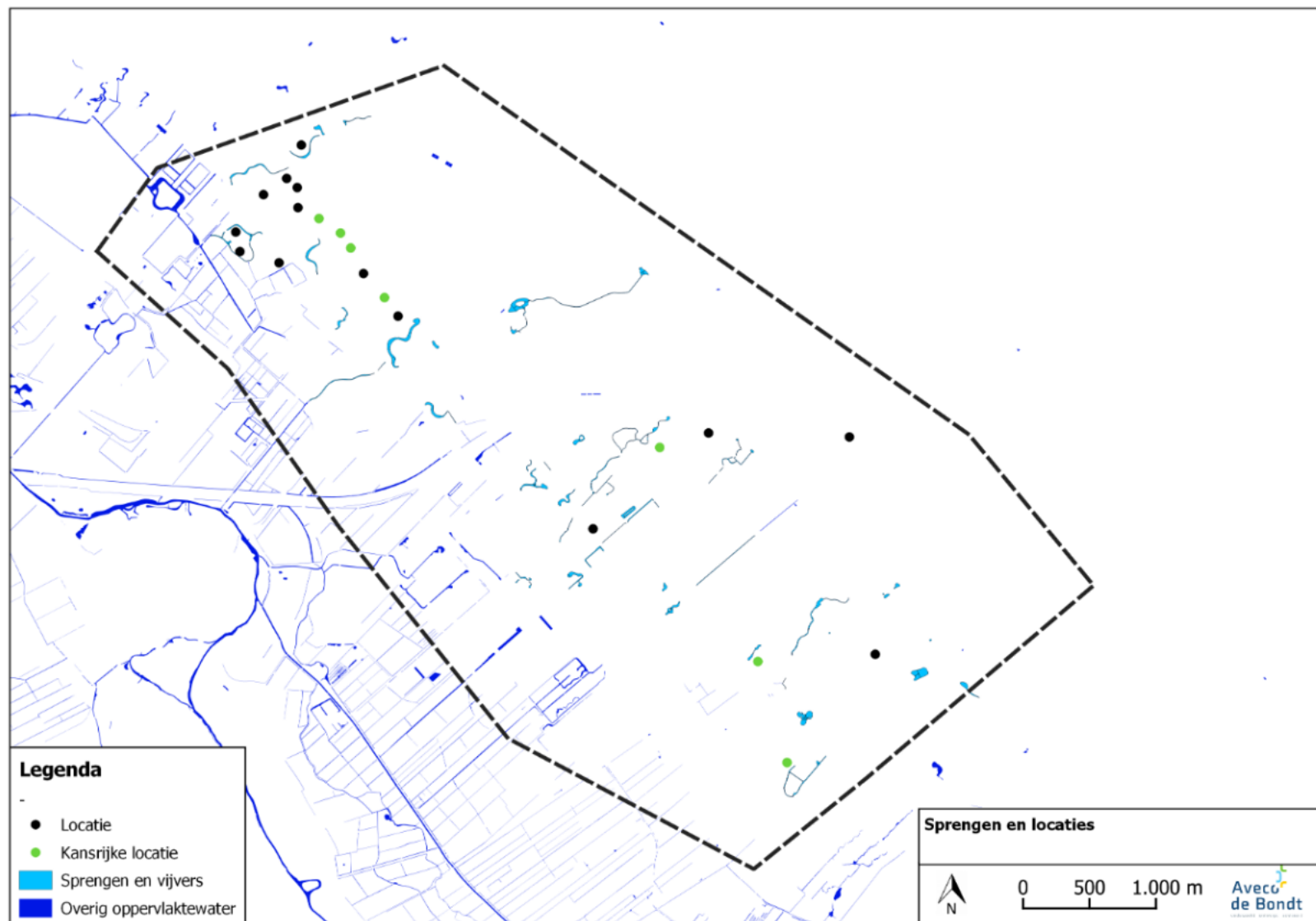

Projectaanpak

- Stap 1: In beeld brengen situatie oppervlaktewater en grondwater en grotere gebouwen
- Stap 2: Het voeren van de benodigde overleggen om tot gedragen keuzes te komen welke mogelijkheden uitgewerkt kunnen worden tot schetsontwerp
- Stap 3: Het uitwerken van schetsontwerpen en deze aan eigenaars terugkoppelen

Sprengen en locaties

Kansrijke locaties met tabel aangevuld met veldbezoek

Locatie	Type	Gemeente	Oppervlak
KSG de Breul	School	Zeist	9049 m ²
Midland	Appartementencomplex, inwendig, 1 vertegenwoordiger (coöperatie)	Zeist	2366 m ²
Nijenhove	Appartementencomplex, uitwendig, VVE	Zeist	1576 m ²
De Oldenborgh	Appartementencomplex, uitwendig, 1 vertegenwoordiger (coöperatie)	Zeist	1575 m ²
Landgoed de Horst	Vergaderlocatie, Bedrijf	Utrechtse Heuvelrug	32159 m ²
Park Boswijk	Woonzorg	Utrechtse Heuvelrug	9215 m ²
Sparrenheide	Woonzorg	Utrechtse Heuvelrug	6124 m ²

Locatievoorbeeld

Nijenhove

Infiltratiekolk in het gras zou een vrij simpele optie met weinig impact op tuin kunnen zijn. 89 eigenaars is de complicatie.

Voorbeeld van bevindingen

Ervaringen

- Wat kwamen we tegen in het proces?
- Eerst gewacht i.v.m. hoog grondwater, maar dat bleef hoog
- Leidraad afkoppelen Provincie en HDSR
- Benaderde partijen werkten graag mee
- Bepalen geschikte locaties is beperkt van achter de computer
- (Maar veel) locaties vielen af om “praktische” redenen
- Nieuwe locaties melden zich
- Invloed op sprengen en beken?

Discussie

Welke acties kunnen we nog meer ondernemen om af te koppelen?

Wat kost afkoppelen, wat mag het kosten en hoe brengen we de kosten hiervoor op?

STADSVERGROENERS

---

5 november 2024

Netwerkbijeenkomst Water & Klimaat

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Nieuwegein

Wie zijn wij?

- Netwerkcoördinatoren
- Sanne Ridders
- Mariëlle Lunshof

Netwerk van Stadsvergroeners

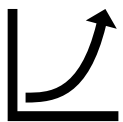
Doelen

Verbinden Een gedragen netwerk van Stadsvergroeners

Inspireren Bestaande groene acties en initiatieven uitbreiden

Versnellen Meer groen realiseren bij en door bewoners in de wijken

Stadsvergroeners

Wie zijn het netwerk nu?

- Inwoners
- Inwonerorganisaties, bijvoorbeeld:
  - Samen Duurzaam Nieuwegein
  - Bloeiend Nieuwegein
  - Wijkplatform
  - Bouwspeeltuin Bouwgein
- Ambtenaren
  - Wijkcoördinatoren
  - Klimaatadaptatie
  - Groen

Stadsvergroeners

Activiteiten

- Ontmoetingen met het netwerk organiseren
- Kennis delen over vergroenen in Nieuwegein
- Elkaar inspireren met groene voorbeelden

Netwerk van Stadsvergroeners

Geleerde lessen

Begin waar de energie zit

Schep samen verwachtingen over wie welke verantwoordelijkheid heeft

Relatie > Proces > Inhoud

Fysiek samenkomen is van groot belang

Door open dialoog tussen inwoners en ambtenaren leer je elkaar beter begrijpen

Netwerk van Stadsvergroeners

Stand van zaken

Ongeveer 20 aanwezigen per sessie

Zadenbibliotheek in voorbereidende fase

Tegeltaxi in voorbereidende fase

Communicatie(plan) in opstartfase

Netwerk van Stadsvergroeners Toekomst

Samen nieuwe vergroeningsinitiatieven starten

Meer wijk- en buurtgerichte aanpak en ambassadeurs
om het netwerk uit te breiden

Groeien in aantal en diversiteit van Stadsvergroeners

Bedrijven en woningcorporaties betrekken

Netwerkbijeenkomsten in het nieuwe Milieu Educatief Centrum

VRAGEN?

Tuinen vergroenen bij huurders, Woerden

Projectomschrijving

Op burendag (28 september) tuinen van bewoners aan de Troelstralaan in Woerden vergroenen en de buren met elkaar in contact brengen

Projectdoelen

- Vergroenen van 5 tuinen
- Gemiddeld 15m² extra groen toevoegen een bestaande tuin
- Opkomst: ongeveer 10 huishoudens die gezellig langskomen bij ons tentje, koffie/thee drinken en die gebruik maken van de lunch

Partners

- Gemeente Woerden
- Woningbouwcorporatie Cazas wonen
- Netwerk Water en Klimaat

Projectaanpak

- Medewerkers van de gemeente en woningbouwcorporatie hebben in augustus geprobeerd iedere bewoner persoonlijk te benaderen
- Er zijn ambassadeurs gevonden, samen met deze bewoners is gekeken welke aanpak zou werken in de straat
- In begin september wederom langs de deuren gegaan en een brief meegenomen
- De actie is op burendag uitgevoerd
- Op de dag zelf ook nog aangebeld bij de bewoners
- Bewoners zijn volledig ontzorgd: planten, hoveniers, plantencoach, grond, hulp, catering

Projectresultaten

- Er zijn 3 tuinen vergroend
- Ca. 35 m² extra groen toegevoegd aan bestaande tuinen
- Er was een hoge opkomst. Veel bewoners zijn langsgekomen voor een hapje, een drankje en een praatje.

Lessons learned

- 1-op-1 communicatie is effectief bij deze doelgroep
- Ambassadeurs zijn erg belangrijk en bepalend voor het resultaat van de actie
- Strengere regels opstellen (wat doen we wel, wat doen we niet)
- Vooraf keuze pakketten maken
- Meer handjes regelen
- Visualisaties gebruiken – wat kunnen bewoners verwachten
- 1 iemand neemt de leiding
- Proberen om vooraf het aantal deelnemers te bepalen

Lessons learned

- 1-op-1 communicatie is effectief bij deze doelgroep
- Ambassadeurs zijn erg belangrijk en bepalend voor het resultaat van de actie
- Strengere regels opstellen (wat doen we wel, wat doen we niet)
- Vooraf keuze pakketten maken
- Meer handjes regelen
- Visualisaties gebruiken – wat kunnen bewoners verwachten
- 1 iemand neemt de leiding
- Proberen om vooraf het aantal deelnemers te bepalen

Afkoppelen/vergroenen appartementencomplex, Woerden

Afkoppelen/vergroenen appartementencomplex, Woerden

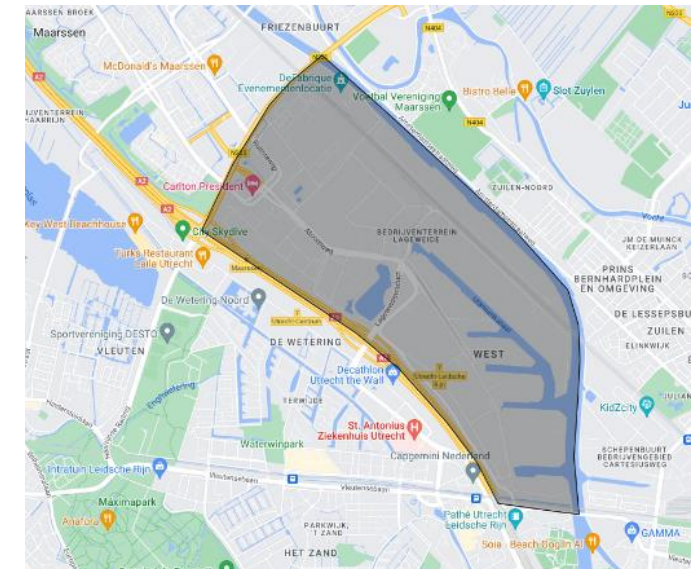
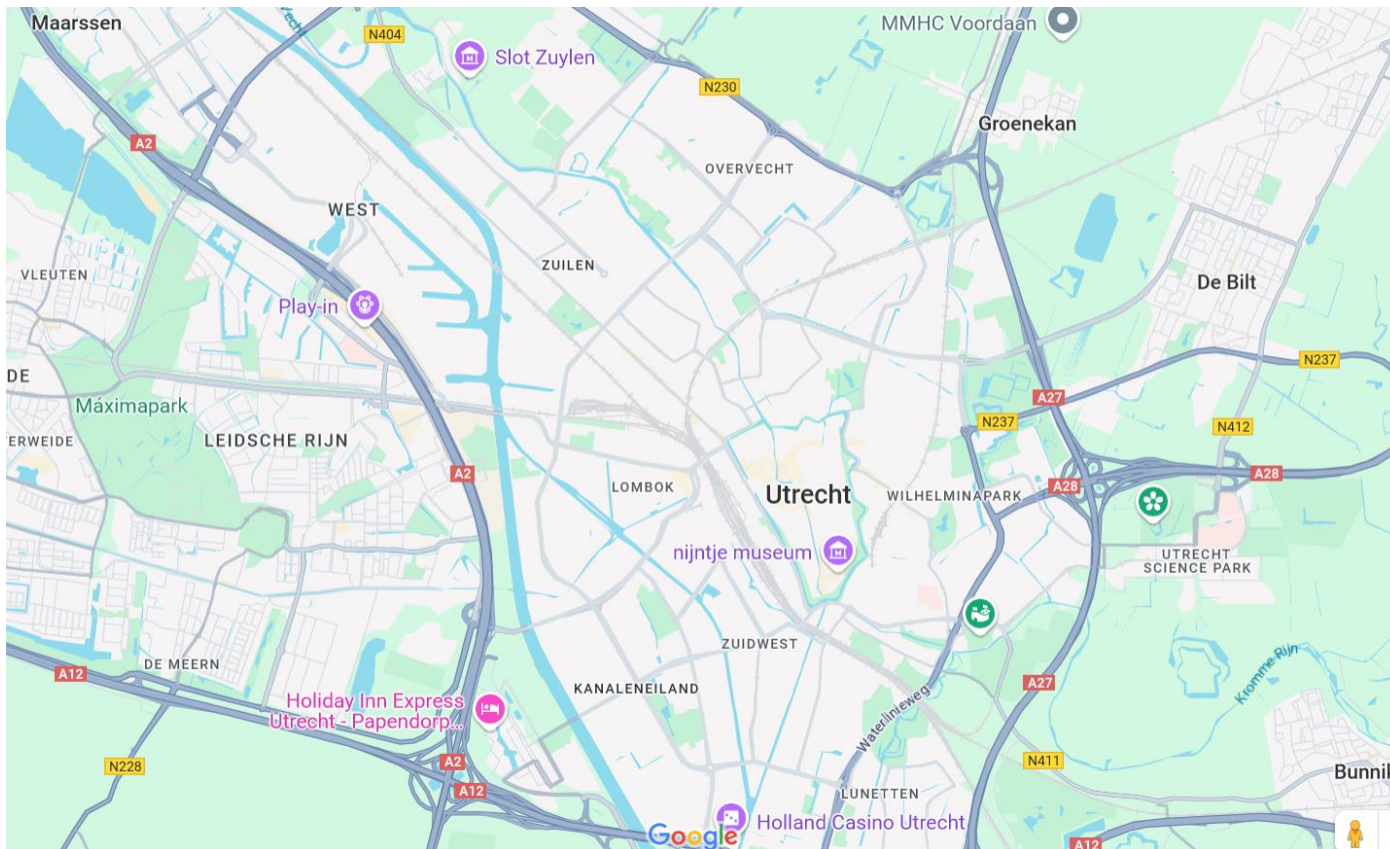
Projectomschrijving

- Project staat on hold
- Plannen waren te hoogdravend. Te duur en dus moeilijk uit te voeren.
- Technisch onderzoek hadden we vooraf moeten doen
- Eisen subsidie groen dak kwamen niet overeen met de draaglast van het dak.
- Niet aantoonbaar dat er spouwankers in de muur zitten. Dus dan is groene gevel niet mogelijk. Wordt nu onderzocht.

Discussie

Hoe kunnen we nog meer bewoners activeren?

Lage Weide Klimaatbestendig

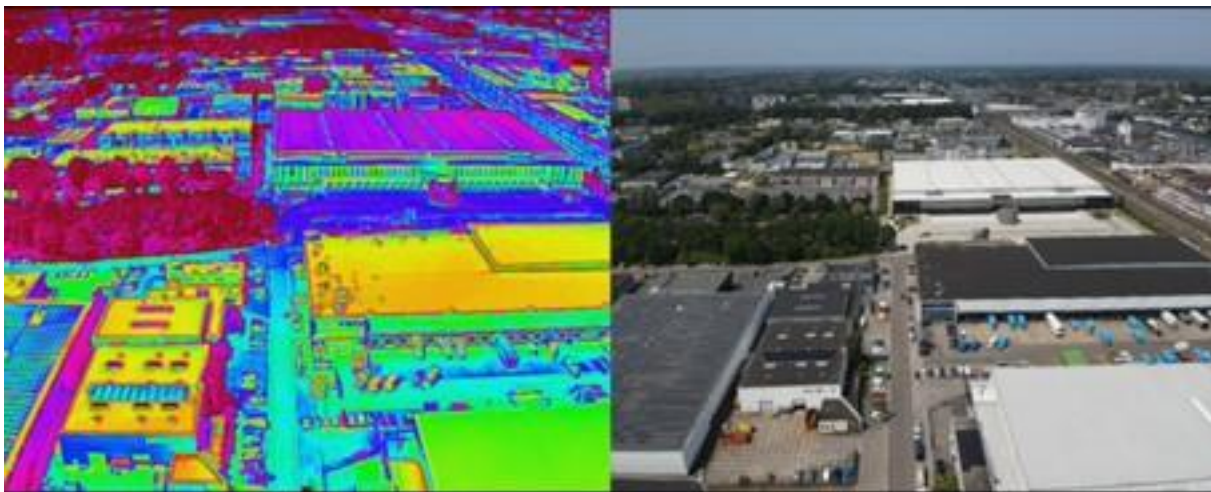

Projectomschrijving

- Een bestaand bedrijventerrein beter bestendig maken tegen invloeden van klimaatverandering

Projectdoelen

- Versnellen van klimaatadaptatieve maatregelen
- Wateroverlast voorkomen
- Hittestress verminderen
- Aantrekkelijk en toekomstbestendig bedrijventerrein

Partners

- Industrievereniging Lage Weide (ILW)
- Gemeente Utrecht
- Individuele ondernemers op Lage Weide

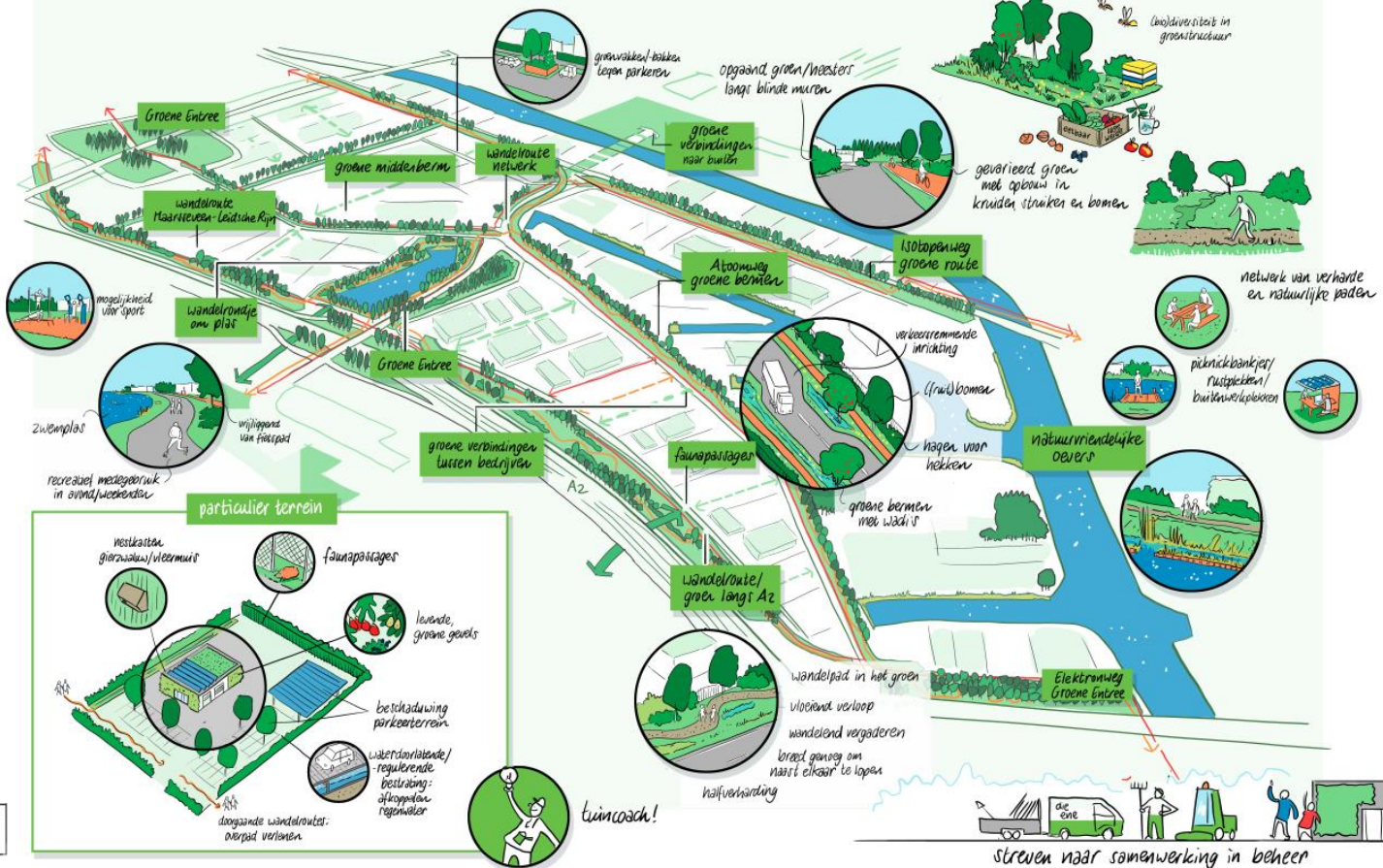
Projectaanpak

- Kansen en mogelijkheden onderzoeken
- Bewustwording vergroten bij ondernemers en gemeente
- Meekoppelkansen inventariseren en benutten
- Klimaatadaptatie zichtbaar maken
- Participatie door ondernemers

Projectresultaten

- Gebied in kaart gebracht (dronebeelden, rioolvervanging)
- Eerste gespreksronde gehouden met ondernemers
- Eerste actie (Hagen voor hekken) in gang gezet
- Groen toekomstbeeld ontwikkeld

Lage Weide toekomstbestendig!

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Discussie

Hoe brengen we bedrijven ertoe mee te doen en maatregelen te nemen?

Vragen?

Medegefinancierd door
de Europese Unie

